

ANALYSE AF INNOVATION OG INTRAPRENØRSKAB PÅ ERHVERVS- UDDANNELSERNE

Indhold

FORORD	4
01 / METODE	6
1. Udpegning af relevante uddannelser	8
2. Udpegning af relevante kilder for dataindsamling	9
3. Fremgangsmåde	10
4. Indledende afgrænsning	11
02 / DATAINDSAMLING OG ANALYSE	12
1. Omsorg, sundhed og pædagogik – Social- og sundhedsassistent (SSA)	14
2. Omsorg, sundhed og pædagogik – Social- og sundhedshjælper (SSH)	16
3. Omsorg, sundhed og pædagogik – Den pædagogiske assistentuddannelse (PAU)	18
4. Kontor, handel og forretningsservice – Detailhandelsuddannelse med specialer	21
5. Kontor, handel og forretningsservice – Kontoruddannelse med specialer	24
6. Fødevarer, jordbrug og oplevelser – Gastronom	27
7. Fødevarer, jordbrug og oplevelser – Landbrugsuddannelsen	29
8. Teknologi, byggeri og transport – Træfagenes byggeuddannelse	31
9. Teknologi, byggeri og transport – Elektriker	33
10. Teknologi, byggeri og transport – Personvognsmekaniker	37
03 / SAMMENFATNING	40
BILAG	42
Bilag 1: Interviewede organisationer	42
Bilag 2: Oversigt over uddannelsesordningernes mål	43

Analyse af innovation og intraprenørskab på erhvervsuddannelserne er udgivet af:
Fonden for Entreprenørskab; januar 2025

For yderligere spørgsmål:
Beate Laubel Boysen, beate@ffefonden.dk, +45 40330014

Forord

Erhvervsuddannelserne i Danmark har to helt essentielle opgaver, dels at uddanne arbejdstagere til varetagelse af faglige jobs inden for både det offentlige og private arbejdsmarked, dels at uddanne faglærte til at starte og overtage virksomheder, der på kompetent vis kan opfylde behovet for service og produkter inden for de respektive fagområder. Tidligere har Fonden for Entreprenørskab i samarbejde med DEA og Industriens Fond belyst den ene af de to opgaver, nemlig *virksomhedsopstartsvinklen (entreprenørskab)* på erhvervsuddannelserne¹. Nærværende kortlægning har derfor til formål at give et billede af den anden af de to opgaver for erhvervsuddannelserne, nemlig den der retter sig mod elever og lærlinge som arbejdstagere i eksisterende virksomheder. Med udgangspunkt i bekendtgørelser og fagmål retter kortlægningen sig specifikt mod at belyse det indhold af innovation og intraprenørskab, der arbejdes med på hovedforløbene på hver af de to-tre største eud-uddannelser inden for hvert af de fire hovedområder, i alt ca. 10 uddannelser. Ordene innovation og intraprenørskab vil blive udfoldet i de indledende kapitler.

I analysen har vi haft god hjælp og sparring fra de relevante faglige udvalg, sekretariater og brancher, der står bag de udvalgte uddannelser. Vi vil gerne takke de medarbejdere i og omkring uddannelserne, der så beredvilligt lod sig interviewe af os, og hos hvem vi oplevede stor åbenhed og vilje til at give et indblik i innovation og innovative elementer i uddannelserne. Som det vil fremgå i den efterfølgende opsamling, var der i forskellig grad tydelige spor af dette i alle uddannelser - afspejlede uddannelsernes rammer og vilkår.

Liste over de involverede organisationer bringes som bilag 1.

Analysen har ikke til formål at sammenligne de udvalgte uddannelser, der har hver deres rammer og sigte, fx i forhold til:

- Uddannelsens indhold og længde.
- Karakteren af de opgaver, eleverne skal håndtere efter uddannelsen, fx service, håndværk, produkt.
- Typen af erhverv og brancher, der uddannes til.

Denne analyse har derimod til hensigt at se på, hvordan uddannelserne tilgår innovation og intraprenørskab ud fra de eksisterende vilkår på de respektive uddannelser.

Sproglig og begrebsmæssig definition

Analysens opgave er at skabe et billede af indholdet af innovation og intraprenørskab på de enkelte uddannelser. For at kunne gøre dette, er det nødvendigt for os at definere, hvordan vi til brug for denne analyse tager udgangspunkt i begreberne innovation og intraprenørskab, der har mangfoldige definitioner i forskellige sammenhænge i ind- og udland.

I definitionen har vi indledningsvist lagt os op ad uddannelses- og forskningsministeriet, der definerer således: "*en **innovation** [defineres] som et nyt eller forbedret produkt eller proces (eller en kombination heraf), der adskiller sig væsentligt fra en enheds tidligere produkter og processer, og som er blevet gjort tilgængelig for potentielle brugere (produktinnovation) eller taget i anvendelse af enheden (procesinnovation). **Innovationsaktiviteter** kan forekomme i alle sektorer af samfundet*"².

Intraprenørskab har vi defineret ud fra forståelsen i publikationen "Guide til undervisning i intraprenørskab"³ som "*dét at handle **entreprenant** i en eksisterende*

virksomhed eller organisation, dvs. som ansat at handle på muligheder så man skaber ny værdi i eksisterende rammer".

I vores samtaler med de involverede personer omkring uddannelserne har vi udvidet begreberne:

- Dels ud fra den forståelse af innovation, der findes i de enkelte uddannelser, fx at ord særligt omkring bæredygtighed, grøn omstilling og miljø, i en uddannelseskontekst kan være en oparbejdelse af generel faglighed, men i en anden uddannelse kan være tegn på innovation.
- Dels ud fra flere af uddannelsernes fokus på et innovativt mind-set, som generelt kan siges at svare til det begreb, der indgår i denne undersøgelse, dvs. intraprenørskab.
- Dels en generel forståelse af, at der er

omfattende overlap mellem innovation, intraprenørskabskompetencer og entreprenørskabskompetencer.

I forhold til sidstnævnte punkt har vi valgt at anvende Fonden for Entreprenørskabs model for entreprenørielle kompetenceområder inden for fire dimensioner (handling, kreativitet, omverdensrelation, personlig indstilling) til yderligere at identificere tegn på intraprenørskabskompetence.

"*Dimensionsbegrebet henviser samtidig til, at de **entreprenørielle kompetencer** ikke nødvendigvis er et fag eller en faglighed i sig selv, det kan det være, men det kan også være del af en større helhed*". Helheden udgøres af de forskellige uddannelsers og institutioners kerne- og grundfaglighed, der således danner ramme for de fire entreprenørielle dimensioner.⁴

Handling

Handling forstås som kompetencer til at iværksætte initiativer og at virkeliggøre disse gennem samarbejde, netværk og partnerskaber. Det er samtidig kompetencer til at analysere og håndtere økonomi, ressourcer og risici, kommunikere formålsrettet og at kunne organisere, målsætte og lede aktiviteter.

Personlig indstilling

Personlig indstilling er de personlige og intersubjektive ressourcer, som elever og studerende møder udfordringer og opgaver med. Det er troen på at kunne agere i verden og herigennem at kunne realisere drømme og planer. Personlig indstilling bygger på kompetencer til at overkomme ambivalens, usikkerhed og social kompleksitet og at kunne arbejde vedholdende. Det er ligeledes kompetencer til at kunne acceptere og lære af andres og egne fejl og at kunne foretage etiske vurderinger og refleksioner."

Kreativitet

Kreativitet forstås som kompetencer til at se og skabe idéer og muligheder, til divergent og abduktiv tænkning og til at kombinere viden fra forskellige områder på nye måder. Kreativitet er også kompetencer til at skabe og revidere personlige forestillinger, samt at eksperimentere og improvisere for at løse problemer og udfordringer.

Omverdensrelation

Omverdensrelation forstås som kompetencer til at kunne iagttage, analysere og konstruere en social, kulturel og økonomisk kontekst som arena for værdiskabende handlinger og aktiviteter. Dette indebærer viden om og forståelse af verden, lokalt og globalt, herunder vurdering af globale muligheder og problemstillinger.

¹ <https://ffefonden.dk/fonden-som-videncenter/vidensamling/ivaerksaetteri-pa-erhvervsuddannelserne-analyserapporter/>

² <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/statistik-og-analyser/hvad-er-forskning-innovation-og-udvikling>

³ <https://ffefonden.dk/videregaende/guide-til-undervisning-i-intraprenorskab/>

⁴ <https://ffefonden.dk/fonden-som-videncenter/vidensamling/taksonomi-2-udgave/>

01

METODE

I de følgende kapitler vil vi redegøre for metoden for udpegning af relevante uddannelser og kilder for dataindsamling samt fremgangsmåde og indlændende afgrænsning.

1. Udpegning af relevante uddannelser

Opgaven var at se på de største uddannelser inden for hver af de fire indgange på erhvervsuddannelserne. For at afgrænse hvilke uddannelser, der er de største, tog vi i første omgang - inden vi inviterede til samtale med de faglige udvalg og deres sekretariater - udgangspunkt i bestanden på uddannelserne pr. november 2023. Under vores samtaler med udvalgene blev

der sat spørgsmålstejn ved, om bestand var den rigtige afgrænsning, og vi undersøgte derfor, i hvor høj grad antal elever under uddannelse (bestand), optag og færdiggørelse afveg fra hinanden som målestok. Afvigelsen var ganske lille, og rangeringen af uddannelserne var stadig ens samlet set, selvom et par stykker internt er rykket rundt:

De største erhvervsuddannelser.

Uddannelser	Antal
Teknologi, byggeri og transport:	20519
- Træfagenes byggeuddannelse	7185
- Elektriker	5447
- Personvogsmekaniker	3252
- Data- og kommunikationsuddannelsen	2646
- VVS-energi	1989
Omsorg, sundhed og pædagogik:	18411
- Social- og sundhedsassistent	10300
- Social- og sundhedshjælper	3662
- Den pædagogiske assistentuddannelse	2391
- Frisør	1163
- Tandklinikassistent	895
Kontor, handel og forretningsservice:	12612
- Kontoruddannelse med specialer	5429
- Detailhandelsuddannelse med specialer	4652
- Handelsuddannelse med specialer	2034
- Finansuddannelsen	371
- Eventkoordinator	126
Fødevarer, jordbrug og oplevelser:	6558
- Landbrugsuddannelsen	2630
- Gastronom	2199
- Anlægsgartner	653
- Ernæringsassistent	548
- Bager og konditor	528
Total	58100

Udvalgte uddannelser.

Ud fra opgørelsen valgte vi at fokusere på følgende uddannelser inden for de fire

hovedområder:

Teknologi, byggeri og transport:
- Træfagenes byggeuddannelse
- Elektriker
- Personvogsmekaniker
Omsorg, sundhed og pædagogik:
- Social- og sundhedsassistent
- Social- og sundhedshjælper
- Den pædagogiske assistentuddannelse
Kontor, handel og forretningsservice:
- Kontoruddannelse med specialer
- Detailhandelsuddannelse med specialer
Fødevarer, jordbrug og oplevelser:
- Landbrugsuddannelsen
- Gastronom

2. Udpegning af relevante kilder for dataindsamling

De gennemførte interviews afdækkede, hvilke strukturelle dokumenter, det var relevant at se på i forhold til uddannelsernes formål, rammer og mål for at identificere indholdet omkring innovation og intraprenørskab, startende med den samlede hovedbekendtgørelse for erhvervsuddannelserne samt hovedbekendtgørelser for de enkelte uddannelser dernæst uddannelsesordningerne mm. Dette var fælles for samtlige interviews, vi gennemførte, og dertil kom, at enkelte henviste til specifikke dele af uddannelsen eller specifikke fag. Endelig blev vi anbefalet at fokusere lige så meget på ordlyden af sætninger /

mål / bekendtgørelse som på specifikke ord for at identificere indholdet af innovation. Der blev fra de forskellige udvalgs side peget på, hvordan innovation og intraprenørskab kan komme til udtryk, selvom de to begreber ikke er nævnt ved direkte ordlyd i bekendtgørelser og planer.

Disse betragtninger tog vi med i vores gennemgang, der indledtes med gennemgang af hovedbekendtgørelsen for erhvervsuddannelserne. Herefter gennemgik vi bekendtgørelserne for uddannelserne, hvor vi med samtalerne in mente havde et bredere fokus end blot ordene

innovation og intraprenørskab. Dette fremgår af gennemgangen af de specifikke uddannelser senere i analysen. Vi så ligeledes på oplæringsmål og dér hvor udvalgene havde anbefalet os det, så vi også ned i specifikke fag og moduler. Vi oplister her de specifikke nedslagsdokumenter og målepunkter, der blev anbefalet:

- Bekendtgørelser, herunder kompe-

3. Fremgangsmåde

Undersøgelsen foretages gennem mixed methods, hvor vi har anvendt interviews med de faglige udvalg, brancher og sekretariater til at afdække, hvor relevante data skal findes. Vi er blevet anbefalet den nævnte række kilder til data, der kan give et helikopterperspektiv på de enkelte uddannelsers indhold, og som kan tilgås i en desk research, hvilket vi har taget til ef-

- tencemål og afsluttende prøver.
- Uddannelsesordninger, herunder fagmål og oplæringsmål (<https://hentdata.stil.dk/uddannelser>)

Dér, hvor de indledende interviews har peget på specifikke materialer eller mål, har vi haft et særligt fokus i forhold til at gennemgå førnævnte materiale.

terretning og koncentreret denne analyse om. Vi er dog også opmærksomme på, at den enkelte skole, uddannelse og underviser i undervisningen forvalter de opstillede mål i bekendtgørelser og undervisningsplaner på forskellig vis. En dybere undersøgelse af den konkrete praksis i undervisningslokalet vil derfor være interessant at dykke ned i ved fremtidige undersøgelser.

4. Indledende afgrænsning

Med henblik på forståelse af det fælles grundlag for uddannelserne indledte vi dataindsamlingen med et kig ind i den overordnede bekendtgørelse for erhvervsuddannelserne (BEK nr. 953 af 22/06/2023). Ordet innovation eller *innovativ* optræder i 4 paragraffer og ordet *intraprenørskab* optræder ikke. I formålsparagraffen kapitel 1 står:

- *“Uddannelserne skal generelt bidrage til udviklingen af elevernes og lærerens innovative og kreative kompetencer med henblik på deltagelse i produkt- og serviceudvikling samt erhvervelse af forudsætninger for etablering af egen virksomhed.”* - § 1, stk. 3

Ligeledes anviser bekendtgørelsen i kapitel 1, at

- *“Fagene, jf. 1. pkt., skal være begrundet i uddannelsernes kompetence-mål, herunder mål for innovative og internationale kompetencer.”* - § 4, stk. 2

Dette sikrer, at eleverne udvikler kompetencer, der er nødvendige for at deltage i innovative processer

I hovedbekendtgørelsens beskrivelse af valgfag er det anført at

- *“Skolen skal tilbyde undervisning i etablering af selvstændig virksomhed, herunder innovation. Dette giver eleverne mulighed for at fordybe sig i innovative processer og entreprenørskab.”* - § 39, stk. 1

I forhold til udmøntningen af de uddannelsesspecifikke fag i uddannelsesordningerne angiver kapitel 1 i hovedbekendtgørelsen følgende i forhold til præstationsstandarder på ekspertniveau:

- *“På ekspertniveau lægges der vægt på evnen til at deltage i arbejdspladsens innovative processer. Dette niveau kræver, at eleven eller lærlingen kan planlægge, tilrettelægge, udføre og evaluere arbejdsprocesser med fokus på kvalitet og innovation”* - § 40, stk. 2

Samlet fremhæver paragrafferne, hvordan innovation er integreret i erhvervsuddannelserne for at sikre, at eleverne udvikler de nødvendige kompetencer til at bidrage til innovative processer og potentielt starte deres egne virksomheder.

Som nævnt indledningsvist koncentrerer denne analyse sig om hovedforløb, og vi har derfor ikke set på specifikke elementer i uddannelsernes grundforløb.

02

DATAIND- SAMLING OG ANALYSE

I de følgende kapitler vil vi gengive de indsamlede data pr. uddannelse. Samtlige uddannelser er rammesat af hver sin bekendtgørelse, som vi indledningsvis henleder til i hvert kapitel.

1. Omsorg, sundhed og pædagogik - Social- og sundhedsassistent (SSA)

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedsassistent er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/738>

Af bekendtgørelsen fremgår det, at innovation ikke optræder direkte ved ordlyd. Derimod er der en række formuleringer, der lægger op til uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriell kompetence hos eleverne:

1.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne opnår viden og færdigheder inden for professionel helhedsorienteret sygepleje og rehabilitering. Der er ikke i den indledende paragraf et særligt fokus på hverken innovation, intraprenørskab eller et innovativt mindset som styring for uddannelsen. Derimod findes der tydelige retningsanvisende elementer i bekendtgørelsens senere paragraf om kompetencemål.

1.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Kompetencemålene i hovedforløbet har et stærkt fokus på et mind-set, der ansporer eleverne til at handle selvstændigt, indgå i ledelse og organisering, og have fokus på problemløsning i de situationer, de færdes i – med andre ord et både innovativt og intraprenørielt mind-set.

Der lægges endvidere op til, at eleverne skal kunne have indsigt i deres omverden og anvende relevant velfærdsteknologi og digitale hjælpemidler i arbejdet hos borger og patient, samt vise initiativ ved implementering af ny teknologi. Dette er tegn på kompetencer inden for dimensionen omverdensrelation og fremmer innovation i sundhedssektoren (§ 4, stk. 1. nr. 12).

Der lægges endvidere op til, at eleverne også skal foretage efterfølgende udvik-

ling eller justering, og en særlig innovativ tilgang til arbejdsprocesser – og et tegn på handlingskompetence – er at finde i §4, stk 1.nr. 15, der angiver, at “eleverne skal kunne planlægge, igangsætte, evaluere og kvalitetssikre arbejdsopgaver og arbejdsprocesser ud fra kvalitetsstandarder, serviceniveau, procedurer og patientsikkerhed”. (§ 4, stk. 1, nr. 15)

1.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke et særligt fokus på innovation eller intraprenørskab. Det fremgår, at den afsluttende prøve [generelt] skal afdække elevens opnåede kompetencer inden for uddannelsen, herunder evnen til at reflektere over kommunikation og etiske dilemmaer inden for projektopgavens problemstilling. (§ 6, stk. 3,1)

Bedømmelseskriterierne, der inden for en rammesætning på 4 punkter fastlægges af den enkelte skole og udmøntes i skolens undervisningsplan, danner baggrund for en helhedsvurdering af målopfyldelsen. (§6, stk. 3,4) Den enkelte skole har dermed mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

1.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang har givet følgende resultat:

Fag 16386.

Fagets titel	Kvalitet og udvikling
Fagets målpinde	8. Eleven kan anvende viden om velfærdsteknologi og innovative processer til at medvirke til implementering af nye teknologiske løsninger og arbejdsgange i den sundhedsfaglige praksis, herunder medvirke i anvendelsen af telemedicin.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet fag

En yderligere neddykning i de enkelte fag, hvor vi har søgt efter beskrivelser, der kunne identificeres som intraprenørskabsrettede i henhold til Fonden for Entreprenør-

skabs kompetenceområder inden for fire entreprenørielle dimensioner har givet en række eksempler, hvoraf vi nævner følgende:

Fag 16396.

Fagets titel	Borgerens behov for akut socialpsykiatrisk indsats
Fagets målpinde	1. Eleven kan anvende viden om de psykiske sygdomme til selvstændigt at identificere fysiske, psykiske og sociale tegn og symptomer på akut opstået forværring af psykiske sygdomme og igangsætte relevante handlinger.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

Fag 16450.

Fagets titel	Oplæringsmål for social- og sundhedsassistent
Fagets målpinde	1. Eleven kan gennemføre og reflektere over kliniske sygeplejehandlinger, herunder selvstændigt anvende sygeplejeprocessen til at indsamle data, identificere, analysere, planlægge, udføre og evaluere sygepleje til borgere/patienter med grundlæggende behov.
Fagets niveau	-
Fagkategori	Oplæringsmål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Ovenstående tre eksempler repræsenterer indholdet i uddannelsen, og som det ses, er det ikke lykkedes os at identificere omfattende tegn på innovationskompetence i uddannelsen. Derimod er der fokus det relationelle – se muligheder, justere, koble metoder, nyskabende, nytænkende, kreativ – hvor vi ser mange og tydelige eksempler på intraprenørskabskompetence, særligt handlingskompetence og person-

lig indstilling; og dette både i bundne fag, valgfag og oplæring.

En eventuel fremtidig neddykning i skolernes individuelle praksis på området forventes at vise et stærkt fokus på det, vi i denne analyse definerer som intraprenørskab, og som skolerne i det daglige italesætter som “det innovative mind-set”.

Kilde: <https://rentdata.stil.dk/uddannelser>

2. Omsorg, sundhed og pædagogik - Social- og sundhedshjælper (SSH)

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til social- og sundhedshjælper er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/737>

Ligesom i SSA-gennemgangen fremgår det af bekendtgørelsen, at innovation ikke optræder direkte ved ordlyd. Derimod er der en række formuleringer, der lægger op til uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne:

2.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for professionel omsorg, pleje og praktisk hjælp i et rehabiliterende perspektiv. Der er ikke i den indledende paragraf et særligt fokus på hverken innovation, intraprenørskab eller et innovativt mindset som styring for uddannelsen. Derimod findes der tydelige retningsanvisende elementer i bekendtgørelsens senere paragraf om kompetencemål. (§ 1, stk. 1)

2.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Kompetencemålene i hovedforløbet har et fokus på et mind-set, der ansporer eleverne til at handle selvstændigt, have indsigt i deres omverden og anvende relevant velfærdsteknologi og digitale hjælpemidler i arbejdet hos borger og patient. Dette er i mindre grad end hos SSA'en tegn på kompetencer inden for innovation og intraprenørskab, men med en stærk koncentration inden for dimensionen personlig indstilling. (§ 4, stk. 1. nr. 11 og 12)

Der lægges generelt op til, at eleverne evaluerer, uden at det dog specificeres, at eleverne også skal foretage efterfølgende udvikling eller justering.

Som hos SSA'erne findes der også tegn på handlingskompetence i kompetencemå-

lene, der angiver at eleverne skal kunne identificere, planlægge, udføre og evaluere egne arbejdsopgaver og -processer ud fra arbejdsstedets kvalitetsstandarder og serviceniveau. (§ 4, stk. 1, nr. 8)

2.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke et særligt fokus på innovation eller intraprenørskab. Det fremgår, at den afsluttende prøve [generelt] skal afdække elevens opnåede kompetencer inden for uddannelsen, herunder evnen til at reflektere over kommunikation og etiske dilemmaer inden for projektopgavens problemstilling. (§ 6, stk. 3,1)

Bedømmelseskriterierne, der inden for en rammesætning på 4 punkter fastlægges af den enkelte skole og udmøntes i skolens undervisningsplan, danner baggrund for en helhedsvurdering af målopfyldelsen. (§6, stk. 3,4) Den enkelte skole har dermed mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

2.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang gav ikke noget resultat.

Uddannelsen har stærkt fokus på anvendelse af fagets viden til løsning af de opgaver, der måtte opstå i udførelsen af et professionelt virke. I udvalgte fag er der endvidere fokus på selvstændige initiativer og handlingskompetence og personlig indstilling, som det fx fremgår af de udvalgte fag herunder:

Fag 16382.

Fagets titel	Velfærdsteknologi og opgaver omkring telemedicin
Fagets målpinde	3. Eleven kan anvende viden om velfærdsteknologiske løsninger på arbejdspladsen til at tage initiativ til samarbejde om udvælgelse, anskaffelse, vedligeholdelse og evaluering af teknologier, der fremmer arbejdsmiljøet.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

Fag 16157.

Fagets titel	Social- og sundhedshjælperens rolle
Fagets målpinde	3. Eleven kan anvende viden om lovgivning og lokale retningslinjer for utilsigtede hændelser til at deltage i samt tage medansvar for kvalitetsudvikling af praksis.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet fag

Fag 16251.

Fagets titel	Mødet med borgeren
Fagets målpinde	4. Eleven kan anvende viden om mellemmenneskelige relationer, kommunikation, ligeværdighed og empati til selvstændigt at planlægge og gennemføre den professionelle samtale med borgeren og pårørende.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet fag

Ovenstående tre eksempler repræsenterer indholdet i uddannelsen, og som det ses, er det ikke lykkedes os at identificere omfattende tegn på innovationskompetence i uddannelsen, hvorimod vi ser mange eksempler på intraprenørskabskompetence, særligt handlingskompetence og personlig indstilling, og dette både i bundne fag og valgfag.

En eventuel fremtidig neddykning i skolerne individuelle praksis på området forventes at vise et stærkt fokus på det vi i denne analyse definerer som intraprenørskab og som skolerne i det daglige italesætter som "det innovative mind-set".

Kilde: <https://hentdata.stil.dk/uddannelser>

3. Omsorg, sundhed og pædagogik - Den pædagogiske assistent-uddannelse (PAU)

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til pædagogisk assistent er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/739>

Ligesom i SSA-gennemgangen fremgår det af bekendtgørelsen, at innovation ikke optræder direkte ved ordlyd. Derimod er der en række formuleringer, der lægger op til uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne:

3.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for det overordnede kompetenceområde, som er planlægning, gennemførelse, refleksion og evaluering af professionelle pædagogiske indsatser. (§ 1, stk. 1)

Der er ikke i den indledende paragraf et særligt fokus på hverken innovation, intraprenørskab eller et innovativt mind-set som styring for uddannelsen. Derimod findes der tydelige retningsanvisende elementer i bekendtgørelsens senere paragraf om kompetencemål.

3.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Kompetencemålene i hovedforløbet har et stærkt fokus på et mind-set, der ansporer eleverne til at handle selvstændigt, organisere og igangsætte i de situationer, de færdes i – med andre ord et både innovativt og intraprenant mind-set.

En særlig innovativ tilgang til pædagogiske omsorgsopgaver – og et tegn på både handlekompetence og personlig indstilling – er at finde i §4, stk 1.nr. 6, der angiver, at “ Eleven kan indgå i professionelle relationer og tage selvstændigt initiativ til at varetage og udvikle pædagogiske omsorgsopgaver ud fra en empatisk og anerkendende tilgang, samt reflektere over etiske dilemmaer i det pædagogiske

arbejde med børn, unge og voksne”. (§ 4, stk. 1, nr. 15)

Der lægges generelt op til, at eleverne evaluerer, uden at det dog specificeres, at eleverne også skal foretage efterfølgende udvikling eller justering.

Der lægges generelt op til, at eleverne skal igangsætte – dvs. anvende personlig indstilling og handlingskompetence – som det fx fremgår af dette: “Eleven kan selvstændigt observere, motivere, igangsætte, samt fagligt begrunde pædagogiske indsatser, opgaver og aktiviteter målrettet børn, unge og voksne, gennem fx kreativitet, udeliv, krop, sanser og bevægelse, der fremmer målgruppens trivsel og/eller udvikling”. (§ 4, stk. 1, nr. 7)

3.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke et særligt fokus på innovation eller intraprenørskab. Det fremgår, at den afsluttende prøve [generelt] skal afdække elevens opnåede kompetencer inden for uddannelsen, herunder evnen til at reflektere over kommunikation og etiske dilemmaer inden for projektopgavens problemstilling. (§ 6, stk. 3,1)

Bedømmelseskriterierne, der inden for en rammesætning på 4 punkter fastlægges af den enkelte skole og udmøntes i skolens undervisningsplan, danner baggrund for en helhedsvurdering af målopfyldelsen. (§6, stk. 3,4) Den enkelte skole har dermed mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

3.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation

og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang gav to resultater, begge med en formulering, der dog ikke umiddelbart viser,

hvorvidt eleven handler innovativt, eller om innovationen udelukkende går på karakteren af aktiviteterne.

Fag 22183.

Fagets titel	Natur og udeliv
Fagets målpinde	3. Eleven kan igangsætte innovative aktiviteter med natur- og genbrugsmaterialer, der understøtter børn, unge og voksnes forståelse for miljømæssig bæredygtighed og menneskets påvirkning af naturen.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet, valgfrit niveau

Fag 22181.

Fagets titel	Sundhed i den pædagogiske praksis
Fagets målpinde	5. Eleven kan med afsæt i nationale retningslinjer og lokale procedurer for hygiejne implementere enkle pædagogiske og innovative aktiviteter, der kan afbryde smittekæder og forebygge infektioner.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet, valgfrit niveau

Uddannelsen har styrket fokus på handlingskompetence og personlig indstilling i forhold til involvering af børn, unge og voksne suppleret med fag, der italesætter selvstændige initiativer, planlægning, igangsætning, organisering, motivation mv. En yderligere neddykning i de enkelte

fag, hvor vi har søgt efter beskrivelser, der kunne identificeres som intraprenørskabsrettede i henhold til Fonden for Entreprenørskabs kompetenceområder inden for fire entreprenørielle dimensioner har givet en række eksempler, hvoraf vi nævner følgende:

Fag 22211.

Fagets titel	Naturen som pædagogisk lærerum
Fagets målpinde	1. Eleven kan tilrettelægge og gennemføre pædagogiske forløb, der øger børn, unge og voksnes forståelse for natur og årstider.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfrit

Kilde: <https://hentdata.stil.dk/uddannelser>

Fagets titel	Oplæringsmål for pædagogisk assistent
Fagets målpinde	<p>2. Eleven kan systematisk reflektere over pædagogiske observationer, og anvende observationer til at planlægge, gennemføre, tilpasse og fagligt begrundede pædagogiske aktiviteter, der understøtter målgruppens udvikling, læring, trivsel, og identitetsdannelse, samt identificere og handle på ændrede adfærdsmønstre.</p> <p>14. Eleven kan medvirke til udvikling af et godt fysisk og psykisk arbejdsmiljø, herunder arbejde i overensstemmelse med ergonomiske principper og eventuel velfærdsteknologi, samt forebygge fysisk og psykisk vold på arbejdspladsen.</p>
Fagets niveau	-
Fagkategori	Oplæringsmål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Ovenstående eksempler repræsenterer indholdet i uddannelsen, og som det ses, er det ikke lykkedes os at identificere omfattende tegn på innovationskompetence til udvikling af processer eller produkter, der adskiller sig væsentlig fra en enheds tidligere produkter eller processer, hvorimod vi ser mange eksempler på intraprenørskompetence, særligt hand-

lingskompetence og personlig indstilling, og især i oplæringsmålene.

En eventuel fremtidig analyse af skolernes individuelle praksis på området forventes at vise et stærkt fokus på det vi i denne analyse definerer som intraprenørskab og som skolerne i det daglige italesætter som "det innovative mind-set".

4. Kontor, handel og forretnings-service – Detailhandelsuddannelse med specialer

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen detailhandelsuddannelse med specialer er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/136>

Af bekendtgørelsen fremgår det, at innovation ikke optræder direkte ved ordlyd. Derimod er der en række formuleringer, der lægger op til de merkantile uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne i de forskellige specialer med tilhørende kompetencemål.

4.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for generelle salgs- og driftsmæssige funktioner, specialiserede opgaver, digital handel og værdiskabende opgaveløsninger (§ 1, stk. 1).

Formålsparagraffen viser tydeligt, hvordan uddannelsen har fokus på innovation og intraprenørskab, idet eleverne skal opnå viden og færdighed inden for kompetenceområdet "værdiskabende opgaveløsninger inden for detailhandelsvirksomheders koncept, salg, butik og produkt samt drift." (§1,1,4)

4.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Bekendtgørelsen sammenfatter kompetencemål i hovedforløbet for en række uddannelser hhv. salgsassistent herunder salgsassistent med profil, convenience, herunder convenience med profil, specialt dekoratør/visual merchandiser, specialt blomsterdekoratør, digital handel og specialt retail manager (trin 2). Til indsnævring af denne analyse er valgt salgsassistent med profil og specialt kapitalkædedrift.

Kompetencemålene er en balancerings

mellem rutineopgaver og et vist mål af selvstændighed. De er karakteriseret på den ene side ved ord som fx løse opgaver, intern opfølgning, medvirke og anvende og på den anden side en formulering som "Eleven kan medvirke ved vedligeholdelse og udvikling af butikkens varesortiment i udvalgte vare-områder og sikre sortimentets bredde og variation" (§5,1,5), hvor medvirke til udvikling indikerer et vist behov for intraprenørskompetence.

Hvis eleven kommer til specialet Retail Manager, der tages som trin 2, er der tydeligt fokus på intraprenørskompetencer, idet eleven skal kunne "vedligeholde og udvikle virksomhedens varesortiment i udvalgte vareområder og sikre sortimentets bredde og variation" og kunne "påtage sig rollen som daglig leder i virksomheden og gennemføre ledelsesopgaver rutineret".

4.3 Afsluttende prøve (fagprøven)

Af bekendtgørelsen fremgår det, at selve fagprøven er vinklet med mulighed for at tilgodese elevens innovative kompetencer, idet den afsluttende prøve skal afdække elevens opnåede kompetencer inden for uddannelsen, herunder evnen til at formulere en idé, planlægge og gennemføre et projekt samt evaluere egen indsats. (§ 7, stk. 3, nr. 1). Prøven tager udgangspunkt i en konkret virksomhedskontekst og elevernes bedømmes ud fra evnen til at planlægge og gennemføre en konkret arbejdsopgave/ idé.

4.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen (salgsassistent, kapitalkædedrift) har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Gennemgangen har frembragt dette eksempel:

Fag 10090.

Fagets titel	Innovation og iværksætter
Fagets målpinde	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eleven kan vurdere motivationsteorier og sikre kvaliteten i innovative processer, 2. Eleven kan vurdere ledelsesformers betydning for teamledelse og innovative processer samt anvende dem som ledelsesværktøjer, 3. Eleven kan analysere forløbet af den innovative proces og opsplitte den i enkeltbestanddele, 4. Eleven kender kreative metodikker, og kan vurdere og anvende metoder og problemløsningsværktøjer, herunder trend- og tidsåndsanalyser til at udvikle nye ideer, 5. Eleven kan vurdere værktøjer til at motivere andre og anvende værktøjerne som led i den innovative organisation.
Fagets niveau	4
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri, valgfrit niveau

En yderligere neddykning i de enkelte fag, hvor vi har søgt efter beskrivelser, der kunne identificeres som intraprenørskabsrettede i henhold til Fonden for Entreprenør-

skabs kompetenceområder inden for fire entreprenørielle dimensioner har givet en række eksempler, hvoraf vi nævner følgende:

Fag 17044. Fag 10015.

Fagets titel	Komp-mål, Salgsassistent, Kapitalkædedrift
Fagets målpinde	5. Eleven kan medvirke ved vedligeholdelse og udvikling af butikkens varesortiment i udvalgte vareområder og sikre sortimentets bredde og variation.
Fagets niveau	-
Fagkategori	Kompetencemål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fagets titel	Økonomi
Fagets målpinde	7. Eleven kan selvstændigt arbejde med optimering af butikkens økonomiske drift ud fra relevante nøgletal, regnskab og budget.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

Fag 9964.

Fagets titel	Butikdrift
Fagets målpinde	<ol style="list-style-type: none"> 5. Eleven kan vurdere og analysere de forhold som påvirker forbrugernes købsadfærd, herunder forskellige forbrugerprofiler og livsstil. 6. Eleven kan anvende viden om de samfundsmæssige forhold og forbrugertrends, der påvirker kundernes købsadfærd og købsmotiver både online og i butik.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

Fag 9998.

Fagets titel	Serviceoplevelser
Fagets målpinde	2. Eleven kan udvikle oplevelseskoncepter, fx gennem implementering af digitale løsninger og med udgangspunkt i gældende trends og kundebehov
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

Ovenstående er eksempler, der repræsenterer indholdet i uddannelsen ud fra den tidligere bragte definition af innovation og intraprenørskab. Den gennemførte dialog med informanterne til undersøgelsen peger på, at der kan være yderligere tegn på innovations- og intraprenørskabskompetence, fx i ord som eleven behersker. Denne type ord giver ikke et entydigt innovations- eller intraprenørskabsmål for eleven, men en mulighed ud fra denne analyses definition på "at skabe ny værdi", og det tages her til efterretning, at fx ordet beherske, i denne uddannelsesmæssige kontekst kan oversættes til at kunne løse en opgave selvstændigt, men samtidig

kunne komme med forslag til at optimere og innovere på opgaven. Endvidere begrebet "optimere" arbejdes der med (som det fremgår af eksemplet i fag 10015), og dette begreb tolkes ind i en innovationskontekst i uddannelsessammenhængen.

Konkluderende er der derfor, som det ses, en god variation af tegn på innovations- og intraprenørskabskompetence i uddannelsen, repræsenteret i såvel bundne som valgfri fag. Der er tydelige tegn på, at eleven skal opnå kompetencer til at kunne optimere og udvikle selvstændigt med forståelse af trends og kundebehov.

5. Kontor, handel og forretningservice – Kontoruddannelse med specialer

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen kontoruddannelse med specialer er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/135>

Som en del af kompetencemålene nævner bekendtgørelsen specifikt ordet innovation, og derudover optræder en række formuleringer, der lægger op til de merkantile uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne i de forskellige specialer med tilhørende kompetencemål.

5.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for merkantile arbejdsopgaver, kundekontakt og anvendelse af it-værktøjer (§ 1, stk. 1).

Der er ikke i den indledende paragraf et særligt fokus på hverken innovation, intraprenørskab eller et innovativt mind-set som styring for uddannelsen. Derimod findes der tydelige retningsanvisende elementer i bekendtgørelsens senere paragraf om kompetencemål.

5.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Bekendtgørelsen sammenfatter kompetencemål i hovedforløbet for en række uddannelser hhv. administration, advokatsekretær, offentlig administration, revision, spedition og shipping samt specialet (økonomi). Til indsnævring af denne analyse er valgt specialet administration.

Kompetencemålene i hovedforløbet har fokus på et mind-set, der ansporer eleverne til intraprenørskab, og specifikt nævnes som mål at "eleven kan tilrettelægge og gennemføre arbejdsopgaver ud fra en grundlæggende forståelse af faktorer, der påvirker virksomhedens aktiviteter, herunder faktorer som rentabilitet, markedsfor-

hold, innovation og bæredygtighed" (§ 5, stk. 1, nr. 6).

Denne formulering om, at eleverne skal kunne bruge blandt andet innovation til at gennemføre arbejdsopgaver, som påvirker virksomhedens aktiviteter ses som et tydeligt tegn på den innovations- og intraprenørskabskompetence, som denne analyse søger at afdække.

Der lægges endvidere op til, at eleverne skal kunne anvende digitale værktøjer i forhold til deres arbejdsprocesser og bidrage til kvalitetssikring og optimering af virksomhedens administrative arbejdsprocesser (§ 5, stk. 1, nr. 8).

Der lægges endvidere op til, at eleverne skal kunne tage ansvar for virksomhedens administrative arbejdsprocesser selvstændigt og i samarbejde med kolleger, samarbejdspartnere og ledelse (§ 5, stk. 1, nr. 4)

5.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår det, at selve fagprøven er vinklet med mulighed for at tilgodese elevens innovative kompetencer, idet den afsluttende prøve skal afdække elevens opnåede kompetencer inden for uddannelsen, herunder evnen til at formulere en idé, planlægge og gennemføre et projekt samt evaluere egen indsats. (§ 7, stk. 3, nr. 1). Prøven tager udgangspunkt i en konkret virksomhedskontekst og elevernes bedømmes ud fra evnen til at planlægge og gennemføre en konkret arbejdsopgave/ idé.

5.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for kontoruddannelsen (specialet administration) har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Gennemgangen har frembragt dette eksempel:

Fag 19389.

Fagets titel	Struktur i administrative problemstillinger
Fagets målpinde	3. Eleven kan anvende kreative problemløsningsmetoder, så løsningsforslag er kreative, innovative og målrettede
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

En yderligere neddykning i de enkelte fag, hvor vi har søgt efter beskrivelser, der kunne identificeres som intraprenørskabsrettede i henhold til Fonden for Entreprenør-

skabs kompetenceområder inden for fire entreprenørielle dimensioner har givet en række eksempler, hvoraf vi nævner følgende:

Fag 17844.

Fagets titel	Komp-mål, Administration
Fagets målpinde	8. Eleven kan anvende digitale værktøjer i forhold til sine arbejdsprocesser og bidrage til kvalitetssikring og optimering af virksomhedens administrative arbejdsprocesser.
Fagets niveau	-
Fagkategori	Kompetencemål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fag 15888.

Fagets titel	Onlinekommunikation
Fagets målpinde	8. Eleven kan vurdere anvendeligheden af en online kommunikationsstrategi og tilpasse eksisterende arbejdsgange og -processer samt videreføre relevante løsningsforslag til samarbejdspartnere såvel som til websitets brugere. 9. Eleven kan løbende måle, evaluere og optimere websites på indholdssiden med henblik på virksomhedens målsætninger. 10. Eleven kan selvstændigt håndtere udfordringer i forhold til en online kommunikationsstrategi. 11. Eleven kan selvstændigt indgå i et tværfagligt samarbejde med henblik på løbende videreudvikling af en virksomheds online strategi og dertil hørende arbejdsprocesser.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri, valgfrit niveau

Fagets titel	Teambuilding
Fagets målpinde	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eleven kender samarbejdsformer og arbejdsroller i et teamwork. 2. Eleven kan planlægge, gennemføre og evaluere en opgave som en del af et team. 3. Eleven kender de mekanismer, der skaber et højtydende team med stærke indbyrdes relationer og kan bidrage til udvikling af relationerne. 4. Eleven kan anvende læringsmodeller, der fremmer teamudvikling. 5. Eleven kan deltage i procesanalyse og udpege forbedringsområder i forhold til teamets opgaver og mål.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfrit

Fagets titel	Værdiskabende optimering gennem automatisering
Fagets målpinde	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formålet med faget er, at eleven kan identificere administrative arbejdsopgaver, hvor der kan skabes øget værdi for virksomheden gennem anvendelse af digitale værktøjer til at automatisere arbejdsprocesser, herunder f.eks. softwarerobotter og bots.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfrit

Ovenstående eksempler repræsenterer indholdet i uddannelsen, og som det ses, er der en variation af tegn på innovations- og intraprenørskabskompetence i uddannelsen.

Ovenstående er eksempler, der repræsenterer indholdet i uddannelsen ud fra den tidligere bragte definition af innovation og intraprenørskab. Den gennemførte dialog med informanterne til undersøgelsen peger på, at der kan være yderligere tegn på innovations- og intraprenørskabskompetence, fx i ord som eleven behersker. Denne type ord giver ikke et entydigt innovations- eller intraprenørskabsmål for eleven, men en mulighed ud fra denne analyses definition på "at skabe ny værdi", og det tages her til efterretning, at fx ordet

beherske, i denne uddannelsesmæssige kontekst kan oversættes til at kunne løse en opgave selvstændigt, men samtidig kunne komme med forslag til at optimere og innovere på opgaven. Endvidere begrebet "optimere" arbejdes der med (som det fremgår af eksemplet i fag 17844), og dette begreb tolkes ind i en innovationskontekst i uddannelsessammenhængen.

Konkluderende er der derfor, som det ses, en god variation af tegn på innovations- og intraprenørskabskompetence i uddannelsen, repræsenteret i såvel bundne som valgfri fag. Der er tydelige tegn på, at eleven skal opnå kompetencer til at kunne skabe værdi på baggrund af faglige discipliner og personlig indstilling.

6. Fødevarer, jordbrug og oplevelser – Gastronom

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til Gastronom er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/227>

Som en del af kompetencemålene nævner bekendtgørelsen specifikt ordet innovation, og derudover optræder en række formuleringer, der lægger op til gastronom-uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne i de forskellige specialer med tilhørende kompetencemål.

6.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for madfremstilling, anvendelse af råvarer, arbejdsplanlægning, organisering og samarbejde. (§ 1, stk. 1)

Der er ikke i den indledende paragraf et særligt fokus på hverken innovation, intraprenørskab eller et innovativt mind-set som styring for uddannelsen. Derimod findes der tydelige retningsanvisende elementer i bekendtgørelsens senere paragraf om kompetencemål.

6.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Bekendtgørelsen sammenfatter kompetencemål i hovedforløbet for en række uddannelser. Til indsnævring af denne analyse er valgt specialet kok.

Kompetencemålene i hovedforløbet har fokus på et mind-set, der ansporer eleverne til at tænke innovativt, fx ved at eleverne skal kunne "anvende viden om råvarers køkkentekniske egenskaber til faglig problemløsning og gastronomisk innovation" (§ 4, stk. 1, nr. 18).

Der lægges endvidere op til, at eleverne skal kunne anvende viden om udviklingen i branchens forretningstyper og virksomhedsdrift til at bidrage til optimalt ressourceforbrug og økonomi i produktionen (§ 4, stk. 1, nr. 19). Eleverne skal også kunne bidrage til udvikling og forbedringer gennem dialog og argumentation i samarbejdssituationer (§ 4, stk. 1, nr. 15) og endelig skal eleverne selvstændigt kunne "udarbejde opskrifter til retter og sammensætte menuer" (§ 4, stk. 1, nr. 12)

6.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke specifikt et fokus på innovation og intraprenørskab i den afsluttende prøve.

De opgaver, der stilles til prøver på trin 1 og trin 2 (specialet kok) stilles af skolen i samråd med hhv det lokale uddannelsesudvalg eller den opgavekommission, der er nedsat af det faglige udvalg. Der er dermed lokalt mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

6.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang har givet følgende specifikke eksempler, der på hver deres måde arbejder tydeligt med produktinnovation og til dels med intraprenørskab:

Fagets titel	Gastronomisk innovation
Fagets målpinde	1. Eleven kan anvende viden om innovation til at udvikle nye ideer. 2. Eleven kan løse specifikke faglige problemstillinger på en gastronomisk innovativ måde.
Fagets niveau	2
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfrit

Fagets titel	Gastronomisk innovation
Fagets målpinde	1. Eleven kan forklare begrebet innovation og kan bidrage til at udvikle nye ideer. 2. Eleven kan forklare forskelle på innovation og udvikling. 3. Eleven kan forklare og løse faglige problemstillinger på en gastronomisk innovativ måde.
Fagets niveau	1
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fagets titel	Madkultur og gastronomisk innovation
Fagets målpinde	10. Eleven kan udarbejde opskrifter og planlægge menuer ud fra forskellige madkulturer
Fagets niveau	-
Fagkategori	Oplæringsmål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fagets titel	Restaurantledelse
Fagets målpinde	1. Eleven kan forklare, hvordan man kan motivere medarbejder/kollegaer, til at tænke innovativt og bidrage med nye ideer. 2. Eleven kan forklare, hvordan man kan identificere og løse konflikter mellem medarbejdere.
Fagets niveau	2
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Valgfri

Ovenstående eksempler repræsenterer indholdet i uddannelsen, og som det ses, er et omfattende fokus på produktinno-

vation i uddannelsen både i bundne fag, valgfag og oplæring.

7. Fødevarer, jordbrug og oplevelser – Landbrugsuddannelsen

Bekendtgørelse om landbrugsuddannelsen er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/167>

Som en del af kompetencemålene nævner bekendtgørelsen specifikt ordet innovation, og derudover optræder en række formuleringer, der lægger op til landbrugsuddannelsens arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne i de forskellige specialer med tilhørende kompetencemål.

7.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne og lærlingene gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for forskellige kompetenceområder. Der nævnes ikke specifikt ordet innovation i formålet, men begrebet optræder i stedet i anden ordlyd, idet der er fokus på ”perspektivering af produktionsformer, herunder økologiske, miljøvenlige, bæredygtige og naturvenlige, samt produktionsformer, der sikrer dyrevelfærd og et godt arbejdsmiljø” (§ 1, stk. 1). Der er endvidere i samme paragraf fokus på ansvar for strategisk udvikling, både i forhold til produktionsområder, økonomistyring, salg, personaleledelse mm.

7.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Bekendtgørelsen omfatter såvel den grundlæggende landbrugsuddannelse på trin 1, såvel som specialer på trin 2 og videregående uddannelse på trin 3 og 4. På uddannelsens trin 1 er der ikke et specifikt sigte mod innovation, derimod optræder der på uddannelsens specialer (trin 2) dette sigte:

- Lærlingen skal kunne medvirke ved udvikling og innovation af virksomheder på baggrund af kendskab til selvstændighedsbegrebet, etableringsforhold og organisatoriske principper for virksomheder samt innovationsredskaber og -processer (§ 4, stk. 1, nr. 16)

I specialerne er der ligeledes sigte på et innovativt mindset, hvor eleverne uddannes frem mod at kunne indgå i løsningen af faglige og uforudsete problemer selvstændigt og i teams.

Denne analyse har ikke til opgave at se på de videregående uddannelser, men vi vil blot nævne, at kompetencemålene på landbrugsuddannelsens trin 3 og 4 har et stærkt sigte mod innovation, som det fremgår af følgende eksempler:

- Lærlingen skal kunne etablere og udvikle en landbrugsvirksomhed på baggrund af en ressourceorienteret strategi under anvendelse af biologisk, produktionsteknisk og økonomisk viden (§ 4, stk. 1, nr. 57).
- Lærlingen skal kunne forestå projektledelse, etablere netværk og arbejde innovativt indenfor landbrugsvirksomhedens produktionsområder (§ 4, stk. 1, nr. 65).

7.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke et særligt fokus på innovation eller intraprenørskab i den afsluttende prøve. Skolen fastsætter nærmere bedømmelseskriterier, og de lokalt fastsatte bedømmelseskriterier skal fremgå af skolens lokale undervisningsplan.

Der er dermed lokalt mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

7.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang har givet følgende resultater.

Fagets titel	Landbrugsproduktion
Fagets målpinde	7. Lærlingen kan, på baggrund af forståelse for betydningen af løbende forandringer, deltage i innovationsprocesser i arbejdet med husdyr, plantedyrkning og kørsel med landbrugsmaskiner
Fagets niveau	2
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet, valgfrit niveau

Fagets titel	Iværksætter og innovation
Fagets målpinde	1. Lærlingen har kendskab til innovations- og iværksætter- og selvstændighedsbegrebet. 3. Lærlingen har kendskab til betydningen af løbende forandringer, innovationsprocesser og motivationsfaktorer der fremmer innovation.
Fagets niveau	1
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fagets titel	Husdyr
Fagets målpinde	20. Lærlingen kan identificere områder som er egnede til innovation og deltage i værdiskabende processer på bedrifter med husdyrproduktion.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet, valgfrit niveau

Fagets titel	Plantedyrkning
Fagets målpinde	23. Lærlingen kan identificere områder som er egnede til innovation og deltage i værdiskabende processer på bedrifter med planteproduktion.
Fagets niveau	4
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet, valgfrit niveau

Af uddannelsesordningen fremgår ovenstående fokus på innovation og intraprenørskab, der foregår i bundne fag på forskellige niveauer.

Supplerende har vi fået oplyst, at der er en

progression fra grundforløb til speciale, og at innovation som metode typisk findes i innovations-faget og at innovation som output findes i de fagfaglige fag i specialerne.

8. Teknologi, byggeri og transport – Træfagernes byggeuddannelse

Bekendtgørelse om Træfagernes byggeuddannelse er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/372>

Af bekendtgørelsen fremgår innovation direkte i uddannelsens formål men ikke ved ordlyd i kompetencemål og afsluttende prøve. Der er derimod en række formuleringer, der lægger op til uddannelsernes arbejde frem mod et mindset hos eleverne, der ansporer til refleksion og samarbejde med fokus på miljø og klima.

8.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne og lærlingene gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for planlægning og udførelse af specialopgaver på fagområdet, herunder innovativt og problemløsende arbejde (§ 1, stk. 1, nr. 2)

8.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Bekendtgørelsen sammenfatter kompetencemål i hovedforløbet for flere uddannelser. Til indsnævring af denne analyse er valgt specialet tømrer.

Kompetencemålene i hovedforløbet har fokus på et mindset, der ansporer til refleksion og samarbejde med fokus på miljø og klima, som det fremgår fx af det indledende mål, hvor lærlingen skal kunne "indgå i generelle drøftelser om og udføre bæredygtigt byggeri, der inddrager valg af konstruktioner, byggematerialer, vedligeholdelse og drift samt potentialet for genbrug og genanvendelse ud fra et livscyklusperspektiv" (§4,1,1).

Samme mindset lægges der endvidere op til, ved at lærlingene skal kunne "planlægge og udføre arbejdet i samarbejde med og i respekt for de øvrige faggrupper i byggeriet og under hensyntagen til den samlede byggeproces" (§ 4, stk. 1, nr. 10) og idet lærlingene skal kunne "deltage i drøftelser om, hvilken betydning de sociale, økonomiske og politiske kræfter har for den aktuelle samfundsudvikling og for udviklingen i virksomhederne, herunder de miljø- og klimamæssige konsekvenser" (§ 4, stk. 1, nr. 13)

8.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke et særligt fokus på innovation eller intraprenørskab i den afsluttende prøve. Skolen fastsætter nærmere bedømmelseskriterier, og der er dermed lokalt mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

8.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for træfagernes byggeuddannelse (specialet tømrer) har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang har givet følgende eksempel:

Fagets titel	Teknologi, bæredygtighed og energiforståelse
Fagets målpinde	7. Lærlingen kan udvikle og fremstille en praktisk opgave der inddrager lærlingens erhvervsfaglige kompetencer i et bæredygtigt, energirigtigt og innovativt perspektiv. 8. Lærlingen kan i samarbejde med andre, opstille og udvælge idéer til en fremstillingsopgave ved hjælp af en udvalgt idéudviklingsmetode samt opstille krav til den færdige opgave.
Fagets niveau	2
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Supplerende har vi fået oplyst, at eleverne i teknologifaget opfinder produkter og nye arbejdsgange, dvs. direkte arbejder med såvel innovation som intraprenørskab.

Ovenstående repræsenterer indholdet i

uddannelsen, og som det ses, er fokus at finde i et bundet og uddannelsesspecifikt fag. Som udvikling af uddannelsen er der ønske om at kunne tilbyde eleverne en Grøn svendeprøve.

9. Teknologi, byggeri og transport – Elektriker

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til elektriker er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2024/336>

Af bekendtgørelsen fremgår det, at innovation har en særlig tyngde i elektrikeruddannelsen og optræder direkte ved ordlyd i en lang række sammenhænge såvel i formålsparagraffen som i kompetencemål og afsluttende prøve. Ligeledes er der en række formuleringer, der lægger op til uddannelsernes arbejde frem mod et innovativt mind-set og en intraprenøriel kompetence hos eleverne.

9.1 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne og lærlingene gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for design og udvikling af innovative el-tekniske løsninger, der tilgodeser og dækker kundens behov. Dette inkluderer også udvikling af bæredygtige el-tekniske løsninger, der bidrager til den grønne omstilling (§ 1, stk. 1, nr. 1-2). Samtidig inkluderer det, at elever og lærlinge skal kunne "arbejde projektorienteret og omsætte kundens ideer til praktisk gennemførlige projekter samt anvende kreative problemløsningsmetoder så løsningsforslag er kreative og innovative målrettet kundens behov" (§ 1, stk. 1, nr. 12).

9.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Kompetencemålene i hovedforløbet har et stærkt fokus på et mind-set, der ansporer til nysgerrighed, innovativ tænkning, kundeforståelse og egen udvikling frem mod værdiskabelse:

- Lærlingen har viden om bæredygtighed og grøn omstilling og kan udarbejde innovative el-tekniske løsninger. (§ 4, stk. 1, nr. 15)
- Lærlingen kan udvikle eksisterende eller nye el-tekniske løsninger, tæn-

ke helhedsorienteret, søge ny viden, skabe overblik og kombinere teknologi med salgs- og forretningsforståelse til skabelse af merværdi for kunder eller internt i virksomheden. (§ 4, stk. 1, nr. 19)

- Lærlingen kan tage ansvar for planlægning og styring af eget arbejde, herunder inddragelse af innovative, tværfaglige og samfundsmæssige perspektiver i opgaveløsningen. (§ 4, stk. 1, nr. 25)

Målene er stærke eksempler på, hvordan en uddannelse ud fra egen faglighed bredt kan favne vinklerne i en intraprenøriel og innovativ kompetenceopbygning hos eleverne, som repræsenteret i dimensionerne i Taksonomi for entreprenørskab-undervisning oververdensrelation, handling, kreativitet og personlig indstilling. (se denne analyses indledende sproglige og begrebsmæssige definition).

9.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ligeledes et særligt fokus på innovation, idet den afsluttende prøve skal afdække lærlingens opnåede kompetencer inden for uddannelsen, herunder evnen til at inddrage flere af uddannelsens fagområder og el-teknisk viden i en kundeorienteret hel teknisk løsning. Dette inkluderer også et erhvervsrettet innovativt element, der skal understøttes af en skriftlig beskrivelse og dokumentation (§ 8, stk. 2)

Det særlige fokus ses også ved, at der gives én karakter for projektets el-tekniske løsning og én karakter for projektets innovative løsning. Ved beregningen af karakteren for den afsluttende prøve på sidste skoleperiode vægter den el-tekniske løsning af projektet 75 pct., og den innovative løsning af projektet 25 pct. (§ 8, stk. 3)

9.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i

uddannelsens fag. Denne gennemgang har givet en række bundne fag og oplæringsmål, der indeholder elementer af innovation og intraprenørskab, hvor vi vælger at bringe et udpluk her:

Fag 14933.

Fagets titel	Drift og vedligehold
Fagets målpinde	2. Læringsen kan tage ansvar for planlægning og styring af eget arbejde, herunder inddrage innovative, tværfaglige og samfundsmæssige perspektiver i opgaveløsningen i forhold til valgte moduler.
Fagets niveau	-
Fagkategori	Oplæringsmål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fag 21599.

Fagets titel	Innovativt projektarbejde
Fagets målpinde	2. Læringsen kan anvende innovative metoder til at løse teoretiske udfordringer. 3. Læringsen har kendskab til hvordan elbranchen har udviklet sig innovativt. 5. Læringsen kan redegøre for hvordan innovation kan integreres i et projekt. 6. Læringsen kan fremlægge innovative teoretiske løsningsforslag til problemstillingen. 7. Læringsen kan udarbejde en projektbeskrivelse, med anvendelse af de innovative metoder og kompetencer der er beskrevet i svendeprovevejledningen. 8. Læringsen har kendskab til svendeproven og svendeprovevejledningen, herunder bedømmelseskriterier i forhold innovation.
Fagets niveau	2
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fag 16656.

Fagets titel	Kundeservice og planlægning
Fagets målpinde	1. Læringsen kan tage ansvar for planlægning og styring af eget arbejde, herunder inddrage innovative, tværfaglige og samfundsmæssige perspektiver i opgaveløsningen i forhold til valgte moduler.
Fagets niveau	-
Fagkategori	Oplæringsmål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fag 21647.

Fagets titel	Planlægning og udvikling
Fagets målpinde	1. Læringsen er i stand til ud fra et el-teknisk oplæg at udvikle og fremstille en veldisponeret innovativ projektbeskrivelse.
Fagets niveau	3
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Gennemgangen har ligeledes givet en meget lang række af valgfri moduler, der indeholder elementer af innovation og

intraprenørskab, hvor vi her for overblikket skyld vælger at bringe oversigten over disse moduler:

NUMMER	TITEL
22314	Modul 1.5 AIA og TV-overvågning
22277	Modul 1.2 Automatiske anlæg
22278	Modul 2.2 Styring og regulering af automatiske anlæg
22279	Modul 2.3 Kommunikationssystemer på automatiske anlæg
22280	Modul 2.5 Industrielle el processer
22281	Modul 2.7 Brandtekniske installationer
22282	Modul 2.9 Avanceret fejlfinding, elektrisk støj og termografering
22283	Modul 2.15 Elektriske anlæg i vindmøller
21648	Modul 1.1 Netværks- og datakommunikation
21650	Modul 1.3 Systemkomponenter til bygningsautomatik
21651	Modul 1.4 Intelligente bygningsinstallationer og design af enkle brugerflader

NUMMER	TITEL
21653	Modul 1.6 Design og styring af lys
21654	Modul 1.7 Vedvarende energiløsninger
21655	Modul 1.8 Elinstallationer på skibe og offshore 1
21656	Modul 1.9 Højspændingsinstallationer 1 – anlægsforståelse og sikkerhed
21657	Modul 1.10 Tavleinstallationer og dimensionering
21658	Modul 2.1 Programmering og opsætning af kommunikationsnetværk
21661	Modul 2.4 Indeklima med CTS og HVAC
21663	Modul 2.6 Bygningsautomatik og design af enkle brugerflader
21665	Modul 2.8 EI-teknik i velfærdsteknologiske løsninger
21667	Modul 2.10 EI-teknik i kølesystemer og varmepumper
21668	Modul 2.11 Elteknik i elevatorer
21669	Modul 2.12 Hvidevarer
21670	Modul 2.13 Elinstallationer på skibe og offshore 2
21672	Modul 2.16 Højspændingsinstallationer 2 – opbygning og drift
21673	Modul 3.1 Integrerede kommunikationsnetværk
21674	Modul 3.2 Integration og SCADA af procesanlæg
21675	Modul 3.3 Robot-Elteknik
21676	Modul 3.4 Integration og energieffektivisering af Building Management Systemer
21677	Modul 3.5 Energieffektivisering af bygningers energi og el-anlæg
21678	Modul 3.6 Teknisk entrepris- og projektstyring
21679	Modul 3.7 Integration af sikringsanlæg
21680	Modul 4.1 Integrerede kommunikationsnetværk
21681	Modul 4.2 Integration og SCADA af procesanlæg
21682	Modul 4.3 Robot Elteknik
21683	Modul 4.4 Integration og energieffektivisering af Building Management Systemer
21684	Modul 4.5 Energieffektivisering af bygningers elinstallationer
21685	Modul 4.6 Teknisk entrepris- og projektstyring
21686	Modul 4.7 Integration af sikringsanlæg

Ud over bekendtgørelse og uddannelsesordning til elektriker er vi blevet gjort bekendt med yderligere beskrivelser og uddybning i disse dokumenter, der detaljeret beskriver indholdet af innovation og intraprenørskab, og som det vil være

relevant at dykke længere ned i et eventuelt fremtidig analyse:
<https://viewer.ipaper.io/evu/elektrikeruddannelsen/moduler/moduloversigt/>
<https://evu.dk/oplaeringsvejledning-og-erklæring/>

10. Teknologi, byggeri og transport – Personvognsmekaniker

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til personvognsmekaniker er at finde i følgende dokument: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/274>

Af bekendtgørelsen fremgår innovation direkte ved ordlyd såvel i formål som kompetencemål. Der er ligeledes en række formuleringer, der lægger op til uddannelsernes arbejde frem mod en forståelse af en virksomheds vilkår.

10.0 Formål med uddannelsen

Uddannelsen har som overordnet formål, at eleverne og lærlingene gennem skoleundervisning og oplæring opnår viden og færdigheder inden for den teknologiske udvikling og innovation på personvognsområdet. Dette inkluderer særligt reduktion af belastningen af det ydre miljø gennem udvikling inden for motorteknologi, styresystemer, alternative brændstoffer, transmission og brændselscelleteknologi (§ 1, stk. 1, nr. 4)

Formålsparagraffen viser, hvordan uddannelsen har fokus på innovation og intraprenørskab, idet eleverne skal opnå viden og færdighed inden for et område, der ikke står stille, men er under stærk teknologisk udvikling.

10.2 Kompetencemål i hovedforløbet

Kompetencemålene i hovedforløbet har i specialet personvognsmekaniker (trin 2) et stærkt fokus på forståelse af den særlige teknologiske og miljømæssige udvikling, der knytter sig til området og på kompetencer, der retter sig mod forståelse af en virksomheds vilkår:

- Lærlingen skal kunne udvise en grundlæggende forståelse for iværksætter og innovation samt have kendskab til de vilkår, der knytter sig til etablering af egen virksomhed (§ 4, stk. 1, nr. 13)

- Lærlingen skal kunne redegøre for viden om den teknologiske udvikling og innovation på personvognsområdet med særligt henblik på reduktion af belastningen af det ydre miljø. Dette inkluderer udviklingen inden for el-biler, motorteknologi, styresystemer, alternative brændstoffer, transmission og brændselscelleteknologi (§ 4, stk. 1, nr. 21)

10.3 Afsluttende prøve

Af bekendtgørelsen fremgår der ikke et særligt fokus på innovation eller intraprenørskab. Det fremgår, at den afsluttende prøve [generelt] skal afdække elevens opnåede kompetencer inden for uddannelsen.

Bedømmelseskriterierne stilles af skolen i samråd med det faglige udvalg og danner baggrund for en helhedsvurdering af målopfyldelsen (§7, stk. 4,4) Den enkelte skole har dermed mulighed for at sætte et særligt fokus på både innovation og intraprenørskab, en mulighed der kan forvaltes forskelligt fra skole til skole med større eller mindre fokus på innovation og intraprenørskab.

10.4 Uddannelsesordningen

I vores gennemgang af uddannelsesordningen for uddannelsen har vi indledningsvis søgt specifikt efter ordene innovation og intraprenørskab og bøjninger deraf i uddannelsens fag. Denne gennemgang har ikke givet resultater.

En yderligere neddykning i de enkelte fag, hvor vi har søgt efter beskrivelser, der kunne identificeres som intraprenørskabsrettede i henhold til Fonden for Entreprenørskabs kompetenceområder inden for fire entreprenørielle dimensioner har givet følgende eksempler:

Fag 8904.

Fag 8847.

Fagets titel	Arbejde miljøbevidst
Fagets målpinde	1. Arbejde miljøbevidst med alle arbejdsopgaver inden for uddannelsens job-områder og handle i overensstemmelse med principperne for bæredygtig udvikling.
Fagets niveau	-
Fagkategori	Oplæringsmål
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Fagets titel	Automiljø
Fagets målpinde	3. Lærlingen kan vurdere samspillet mellem samfund og miljø, herunder bæredygtighed for processer og produkter inden for autofaget
Fagets niveau	2
Fagkategori	Uddannelsesspecifikke fag
Bundet el. Valgfrit fag	Bundet

Ovenstående eksempler repræsenterer indholdet i uddannelsen, og som det ses, er det en uddannelse, der har stærkt fokus

på løsning af specifikke faglige problemer ud fra nøje beskrevne standarder.

03

SAMMEN- FATNING

Efter de foretagne interviews med organisationerne i og omkring uddannelserne har er det tydeligt at , at innovation, og til dels intraprenørskab (selvom begrebet ikke er udbredt) , er en vigtig del af bekendtgørelser og fagbeskrivelser. Flere udtrykker ønske om at dette bliver tydeligere i både bekendtgørelsernes formålsparagraffer og kompetencemål samt i uddannelsesordningerne.

Indsamlingen af data er resulteret i et bredt billede af, hvordan de enkelte uddannelser har rammer for arbejdet med elevernes innovations- og intraprenørielle kompetencer. Generelt har de fleste uddannelser fokus på de to områder både i bundne og i valgfri fag, og en række af uddannelserne har ligeledes fokus på området i oplæringsmålene.

Vi har i denne kortlægning registeret 6 mål i oplæringen, 14 uddannelsesspecifikke, bundne mål samt 13 uddannelsesspecifikke, valgfri mål, hvilket fremgår af oversigt over de registrerede mål i bilag 2. Samme oversigt viser, at det er forskelligt på

hvilket læringsmæssige niveau de enkelte uddannelser tilbyder innovation eller intraprenøriel læring: Hovedparten af fagene ligger på niveau 3 efterfulgt af en mindre del på niveau 2 og enkelte på niveau 4 og 1. Denne spredning giver et godt billede af, hvilke opgaver uddannelserne overordnet sigter mod, at eleverne opnår kompetencer til at varetage efter endt uddannelse. (For beskrivelse af niveauer, se BEK nr. 953 af 22/06/2023 §40).

Analysen giver ikke et indblik i, hvor mange elever, der reelt deltager i de valgfri fag. Generelt har det ikke været muligt for de interviewede at oplyse om, hvor mange elever, der deltager i valgfri fag, idet der ikke publiceres opgørelser over dette.

Ligeledes giver analysen kun et overordnet indblik i uddannelserne, idet det generelt er den enkelte skole i samarbejde med de lokale faglige udvalg, der fastlægger kriterier for bedømmelse i de afsluttende prøver og som derfor har mulighed for at sætte et særligt fokus på innovation og intraprenørskab. Denne mulighed kan forvaltes forskelligt fra skole til skole.

Et blik ind i denne del af uddannelsernes fokus på innovation og intraprenørskab kræver en tungere undersøgelse, af hvordan den enkelte skole og lærer omsætter formål og mål til praksis, og hvilke læreprocesser der anvendes til undervisningen. Dette ligger dog ikke inden for rammerne af denne kortlægning, men vi vil opfordre til, at der foretages en mere dybdegående analyse efterfølgende.

Bilag

Bilag 1: Interviewede organisationer

- Byggeriets uddannelser
- Industriens uddannelser
- Jordbrugets uddannelser
- Sekretariatet for Erhvervsrettede Velfærdsuddannelser
- Tekniq Arbejdsgiverne
- Uddannelsesnævnet for de merkantile uddannelser
- Uddannelsessekretariatet for gastronomuddannelsen

Bilag 2:

Uddannelsesordningernes mål.

Uddannelse	Oplæringsmål	Uddannelsesspecifikke mål, bundne	Uddannelsesspecifikke mål, valgfri	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Detailhandelsuddannelse m. specialer			1				1
Detailhandelsuddannelse m. specialer			1			1	
Detailhandelsuddannelse m. specialer			1			1	
Detailhandelsuddannelse m. specialer			1			1	
Elektriker	1						
Elektriker		1			1		
Elektriker	1						
Elektriker		1				1	
Gastronom			1		1		
Gastronom		1		1			
Gastronom	1						
Gastronom			1		1		
Kontoruddannelse med specialer			1			1	
Kontoruddannelse med specialer			1			1	
Kontoruddannelse med specialer			1			1	
Kontoruddannelse med specialer			1			1	

Uddannelsesordningernes mål.

Uddannelse	Oplæringsmål	Uddannelsesspecifikke mål, bundne	Uddannelsesspecifikke mål, valgfri	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Landbrugsuddannelsen / landmand		1			1		
Landbrugsuddannelsen / landmand		1		1			
Landbrugsuddannelsen / landmand		1				1	
Landbrugsuddannelsen / landmand		1					1
Personvognsmekaniker	1						
Personvognsmekaniker		1			1		
Personvognsmekaniker							
Personvognsmekaniker							
Pædagogisk assistent		1				1	
Pædagogisk assistent		1					1
Pædagogisk assistent			1			1	
Pædagogisk assistent	1						
Social- og sundhedsassistent		1				1	
Social- og sundhedsassistent			1			1	
Social- og sundhedsassistent	1						
Social- og sundhedsassistent							
Social- og sundhedshjælper			1			1	
Social- og sundhedshjælper		1				1	
Social- og sundhedshjælper		1				1	
Social- og sundhedshjælper							
Træfagenes byggeuddannelse / tømrer		1			1		
Træfagenes byggeuddannelse / tømrer							
Træfagenes byggeuddannelse / tømrer							
Træfagenes byggeuddannelse / tømrer							
I alt	6	14	13	2	6	16	3

Kilde: <https://hentdata.stil.dk/uddannelser>

Om Fonden for Entreprenørskab

Entreprenørskab skal være for alle, for det giver børn og unge evner til at skabe, forandre og gøre en forskel i verden. Det er Fonden for Entreprenørskabs vision, og det Fonden er drevet af i Fondens arbejde på skoler og uddannelser.

Det gør Fonden ved at hjælpe skoler og uddannelser med at fremme entreprenante og innovative evner hos elever og studerende. Målet er, at entreprenørskab skal være en naturlig del af undervisningen på alle uddannelsesniveauer i Danmark.

Hovedkontor
Ejlskovsgade 3D
5000 Odense C

Kontor i København
Vesterbrogade 1L, 2.sal
1620 København V

www.ffefonden.dk
CVR:17199196